שלב א' – מה זה תיקון עולם?

דף למורה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

המטרה: להכיר את המושג "תיקון עולם", לקרוא מקורות מהמסורת היהודית ומערכים אוניברסליים, ולנסח מה הם אומרים לנו היום.

זמן: 11 דקות במערך 90 · 7 דקות במערך 45

מהלך

1. מקרינים את המצגת: מאיפה בא הביטוי "תיקון עולם" (משנה, תפילה, הגות, היום).
2. זוגות בוחרים מקור אחד מתוך כרטיסי המקורות וממלאים "ניתוח מקור": מה כתוב במילים שלי, מה המסר, דוגמה מהיום.
3. חידון "מה המסר?": מתאימים כל מקור לרעיון שלו. סבב שיתוף קצר: איזה מקור הכי מדבר אליכם?

תשובות ודגשים

- חידון "מה המסר?": כל מקור מותאם לרעיון שמופיע בכרטיס שלו (באתר, בכפתור "מה הרעיון").
- "מפני תיקון העולם" – במשנה (מסכת גיטין, פרק ד): תקנות חכמים לטובת סדר חברתי צודק.
- בניתוח מקור אין תשובה אחת נכונה – מחפשים: הבנה של המילים, מסר כללי ודוגמה מוחשית מהיום.

שימו לב לתלמידים שהנושא נוגע בהם. מקורות עזרה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב א' – מה זה תיקון עולם?

צדה: רות ראש בן ישי

דף עבודה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

מאיפה בא הביטוי "תיקון עולם"?

- במשנה: הביטוי "מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם" מופיע במשנה (מסכת גיטין, פרק ד). חכמים קבעו תקנות כדי שהחברה תתנהל בצדק ובסדר, ושאנשים לא ייפגעו – זה היה "תיקון העולם".
- בתפילה: בתפילת "עלינו לשבח", שנאמרת בסוף כל תפילה, מופיעה התקווה "לְתַקֵּן עוֹלָם". כך הרעיון נכנס לחיי היום-יום.
- בהגות: בהגות היהודית המאוחרת קיבל הרעיון משמעות רחבה: לכל אדם יש תפקיד – לתקן משהו שבור בעולם, גם בדברים קטנים.
- היום: היום "תיקון עולם" פירושו לקחת אחריות: לעשות טוב לאנשים, לחברה ולסביבה – כל אחד ואחת במקום שבו הם נמצאים.

מקורות

"לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, וְלֹא אַתָּה בֶּן חוֹרִין לִבָּטֵל מִמֶּנָּה." – פרקי אבות, פרק ב (רבי טרפון)

"כָּל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת – מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא." – על פי משנה, מסכת סנהדרין, פרק ד

"וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ." – ספר ויקרא, פרק יט

"דַּעֲלָךְ סְנֵי – לְחַבְרָךְ לָא תַּעֲבֵיד. (מה ששנוא עליך – אל תעשה לחברך.)" – תלמוד בבלי, מסכת שבת לא ע"א (הלל)

"בִּמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים – הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ." – פרקי אבות, פרק ב (הלל)

"אִם אֵין אֲנִי לִי – מִי לִי? וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי – מָה אֲנִי? וְאִם לֹא עַכְשָׁיו – אֵימָתַי?" – פרקי אבות, פרק א (הלל)

ניתוח מקור – בחרו מקור אחד

המקור שבחרתי:

מה כתוב כאן – במילים שלי?

מה המסר, לדעתי?

דוגמה מהחיים שלנו היום:

התאמה: איזה רעיון מתאים לכל מקור?

#	המקור	מספר הרעיון
1	לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, וְלֹא אַתָּה בֶּן חוֹרִין ל	
2	כָּל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת – מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּא	
3	וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ.	
4	דַּעֲלָךְ סְנֵי – לְחַבְרָךְ לָא תַּעֲבֵיד. (מה ששנוא עליך –	
5	בִּמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים – הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ.	
6	אִם אֵין אֲנִי לִי – מִי לִי? וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי – מָה א	

1. איזון בין דאגה לעצמי לבין אחריות לאחרים – ופעולה עכשיו, לא "מתישהו".
2. לא מחכים שמישהו אחר יתחיל – לוקחים אחריות.
3. "כלל הזהב" – לפני שעושים משהו לאחר, שואלים: הייתי רוצה שיעשו לי את זה?
4. לראות את האחר כמו את עצמנו – זו נקודת ההתחלה של כל תיקון.
5. כל אדם הוא עולם שלם – עזרה לאדם אחד היא שינוי עצום.
6. אל תוותרו בגלל שהמשימה גדולה – כל אחד עושה את החלק שלו.